

NOTAT

MANGFOLDIGE LÆRINGSMILJØER

SVENDBORG KOMMUNE

MARTS 2022

Notat

Status på arbejdet med mangfoldige læringsmiljøer på Svendborg Kommunes folkeskoler

Indhold

1. Forord	3
2. Baggrund.....	3
3. Hvad er mangfoldige læringsmiljøer?	5
3.1. Det pædagogiske perspektiv	5
3.2. Det økonomiske perspektiv.....	7
4. Specialundervisningsområdet	9
5. Understøttelse af udviklingen af mangfoldige læringsmiljøer	13
5.1. Indsatser med fokus på udvikling af pædagogik.....	13
5.1.1. Kompetencecenteret.....	13
5.1.2. Frikøb og opnormering i PPR-regi	14
5.1.3. PPR Aarhus - NEST-inspireret pædagogik	14
5.1.4. Understøttelse af elevers sprogtilegnelse.....	14
5.1.5. Engineering i skolen – EIS	15
5.1.6. Lokal pulje	15
5.1.7. Styrket samarbejde på tværs.....	15
5.1.8. Praksisvandring for skoleledere	16
5.1.9. Samarbejde inden for skoleområdet.....	16
6. Ny struktur på DSA-området.....	18
7. Fokus på ordblinde samt bekymrende elevfravær.....	18
7.1.1. Ordblindestrategi.....	18
7.1.2. Arbejdet med bekymrende fravær.....	19
8. PPR's rolle	19
9. Eksempler fra praksis	21
10. Hvad siger data frem til nu?	23
Sygefravær blandt personalet	23
Nationale test.....	23
Elevtrivsel	25
Arbejdstilsynets smiley	26
11. Opsamling og perspektivering	27

Oversigt over figurer

Figur 1 - Nordahls trekant	7
Figur 2 - Antal segregerede sammenholdt med penge til mangfoldige læringsmiljøer	8
Figur 3 - Ny visitationspraksis	10
Figur 4 - Oversigt over specialundervisningstilbud i Svendborg Kommune	11
Figur 5 - Dialogcirkel for udfordringsmøder i specialundervisningstilbud	12
Figur 6 - Oversigt over mødetyper på skoleområdet	16
Figur 7 - Oversigt over kommunale netværk på skoleområdet	17
Figur 8 - sygefravær på almenområdet i årene 2017-2021	23
Figur 9 - Andel elever med gode resultater i dansk	24
Figur 10 - Andel elever med gode resultater i matematik	24
Figur 11 - Elevtrivsel i Svendborg Kommune	25
Figur 12 - Elevtrivsel på landsplan	26

1. Forord

Børne- og Ungeudvalget besluttede den 10. november 2021, at Skole og Uddannelse skulle udarbejde en status på skolernes arbejde med mangfoldige læringsmiljøer.

Dette notat beskriver indledningsvis baggrunden for den politiske beslutning om at indføre mangfoldige læringsmiljøer som den overordnede ramme for arbejdet på 0 til 18 års området, og i forlængelse heraf en ny ressourcetildelingsmodel for skolerne, samt justering af strukturen på specialundervisningsområdet.

Derefter beskrives det, hvordan skolerne er blevet understøttet i deres arbejde med at udvikle mangfoldige læringsmiljøer fra efteråret 2019 og frem til i dag.

Endelig gennemgås der en række kvantitative data, herunder antallet af segregerede elever, antal lærere pr. skole, sygefravær, trivselsdata m.v., der kan være indikationer på, hvordan det har stået til/ står til på skolerne siden 2019.

Notatet suppleres af et oplæg til en proces for systematisk evaluering af mangfoldige læringsmiljøer i skoleåret 2022/2023.

2. Baggrund

I 2015 indførte Svendborg Kommune en decentral ressourcetildelingsmodel, der blandt andet betød, at skolerne skulle betale for alle de segregerede elever, der havde folkeregisteradresse i deres skoledistrikt. Ligesom de skulle betale for elever, der blev visiteret til et specialtilbud direkte fra dagtilbud, eller elever med behov for et specialundervisningstilbud, der flyttede til skoledistriktet i løbet af skoleåret. I forlængelse heraf blev der i 2016 vedtaget en ny struktur på specialundervisningsområdet og en målsætning om færre elever i specialtilbud.

I 2018 var der imidlertid gennemsnitligt 370 segregerede elever, hvilket udgjorde 5,1 pct. af det samlede elevtal i kommunen (6,9 pct. hvis man alene ser på elevtallet i kommunens folkeskoler). På daværende tidspunkt var Svendborg Kommune derfor en af de kommuner, der forholdstalsmæssigt segregerede flest elever. Kommunen lå på plads nr. 84 ud af de 98 kommuner i KL's nøgletal.

Det kunne samtidig konstateres, at der blev flere elever i de dyreste specialtilbud, mens der kom færre elever i de billigste tilbud. Dette resulterede i, at udgiften pr. specialundervisningselev var stigende.

Det høje antal segregerede, den decentrale ressourcetildelingsmodel samt en øget udgift pr. specialundervisningselev havde en række u hensigtsmæssige konsekvenser:

1. **Udhuling af budget til almenundervisning på nogle skoler.**

Til trods for at der blev lavet et større analysearbejde ifm. valg af ressourcetildelingsmodel i 2015, viste det sig, at fordelingen af budgettet til skolerne ikke balancerede med de faktiske segregeringer i skoledistrikterne. Primært 0.-6. klasse-skolerne måtte bruge af almenbudgettet til at betale for segregerede elever.

2. **Skolerne måtte opbygge økonomiske buffere.**

For at kunne betale for segregerede elever i løbet af året, herunder elever, som skolerne ikke havde kendskab til på forhånd, måtte den enkelte skole have en økonomisk buffer til at imødegå udgiften. Dette bevirkede, at der blev 'holdt på midler', der egentlig skulle i spil på almenområdet. Og det kan konstateres, at 11 skolers buffere er større end 1 samlet central buffer.

3. Skolernes økonomi blev udfordret og uforudsigelig.

Qua ovenstående kunne skolernes økonomiske ramme ændre sig en del hen over skoleåret, hvilket for nogle skoler har vanskeliggjort årets planlægning, ligesom flere skoler opbyggede underskud som følge af dels uventede betalinger for segregeringer eller som følge af manglende balance mellem budgetforudsætninger og faktisk antal segregeringer. Andre skoler havde omvendt overskud på grund af modellen.

4. Manglende finansiering af specialtilbudspladser på sigt ved uændret praksis.

En forudsætning for den valgte ressourcemodel i 2015 var, at det samlede antal segregeringer skulle nedbringes, da områdets samlede økonomi på sigt ikke kunne dække udgiften til specialtilbud, hvis daværende niveau fortsatte.

Imidlertid skete der ikke det forventede fald i antallet af segregeringer, og med stigende enhedspriser på specialtilbudspladserne ville skolerne skulle opkræves flere penge pr. segregering, eller det ville være nødvendigt at reducere specialtilbuddenes budget pr. barn.

Ud over en brændende platform i form af økonomiske udfordringer, så var der samtidig en optagethed af selve tilgangen til arbejdet med inklusion ude på skolerne.

I 2018 gennemførte Skole og Uddannelse derfor en analyse af skolernes konkrete praksis i forhold til at arbejde inkluderende¹. Den blev gennemført som fokusgruppeinterview med ledelsesteam på samtlige skoler.

Analysen udkrystalliserede sig i fire tematikker, der gik igen på tværs af interviewene:

- **Struktur, rammer og data**

Her blev der peget på, at der manglede en overordnet politisk defineret ramme for inklusionsarbejdet, samt at økonomien var udfordret på grund af den daværende tildelingsmodel, som beskrevet ovenfor.

- **Viden, holdninger og mindset**

Her viste analysen store forskelle på, om og i hvilken grad skolerne havde arbejdet med at udvikle en inkluderende pædagogisk praksis.

- **Skolernes praksis**

Også her viste analysen store forskelle både i forhold til systematik og procedurer, når en elev var i udfordringer. Både hvad angik konkrete værktøjer, forebyggende indsatser og arbejdet i professionelle læringsfællesskaber. Tilsvarende var der store forskelle i forhold til ledelsens rolle, herunder hvordan de understøttede medarbejdere, der var udfordrede af elever i vanskeligheder.

- **Samarbejde med eksterne**

Overordnet var konklusionen, at der var et fortsat ønske om udvikling og styrkelse af de eksisterende samarbejder, og det blev set som afgørende for at lykkedes med inklusionsopgaven. Af centrale samarbejdspartnere blev bl.a. nævnt PPR og Familieafdelingen.

Efterfølgende blev der, på baggrund af et politisk opdrag, gennemført en analyse af ressourcefordelingsmodellen samt strukturen på specialundervisningsområdet. Analyserne blev gennemført i foråret 2019 (Se afsnit 3 og 4).

---

¹ Se Dagsordenspunkt: Drøftelse af overordnet ramme for arbejdet med mangfoldige læringsmiljøer i Svendborg Kommune af 8. maj 2019 - Bilag 2 – Analyse af skolernes arbejde med inklusion.

De samlede analyser af skolernes arbejde med inklusion, strukturen på specialundervisningsområdet samt ressourcetildelingsmodellen førte til en række politiske beslutninger i september 2019².

Det skete på baggrund af høringsrunder ved skolebestyrelser, skolernes MED-udvalg, de faglige organisationer, Heldagsskolen under Familieafdelingen samt Handicaprådet. Der var tale om følgende beslutninger, der uddybes i de efterfølgende afsnit:

- Vedtagelse af overordnet rammer for arbejdet med mangfoldige læringsmiljøer for 0 til 18 års området.
- Ændring af ressourcetildelingsmodellen.
- Justering af struktur på specialundervisningsområdet.

3. Hvad er mangfoldige læringsmiljøer?

I dette afsnit foldes forskellige perspektiver på mangfoldige læringsmiljøer i Svendborg Kommune ud. Det ene er et overordnet pædagogisk perspektiv, det andet er et økonomisk/ressourcemæssigt perspektiv.

3.1. Det pædagogiske perspektiv

Som det blev beskrevet ovenfor, så var udgangspunktet for analysen af skolernes konkrete praksis en række fokusgruppeinterview, der havde fokus på arbejdet med inklusion. Det udmøntede sig efterfølgende i vedtagelsen af en overordnet ramme for arbejdet med mangfoldige læringsmiljøer³.

Begrebet 'mangfoldige læringsmiljøer' erstattede altså brugen af begrebet 'inklusion'. Dette signalerer et vigtigt perspektivskifte. Fra at fokusere på, at skolerne skal *inkludere* flere elever end tidligere i almenundervisningen, så er der fremadrettet fokus på, at skolerne skal sikre, at de har en mangfoldighed af læringsmiljøer, der i endnu højere grad afspejler den diversitet, der er i en elevgruppe. Den helt korte beskrivelse af arbejdet med mangfoldige læringsmiljøer i folkeskolen er derfor, at i Svendborg Kommune laver vi skole til de børn, vi har!

Børn gør det så godt, som de kan ud fra de forudsætninger, de har med sig. Det vil sige, at det er skolen, der skal tilpasse sig den enkelte elevs behov og forudsætninger⁴, frem for at det er eleven, der skal passe ind i en på forhånd defineret (lærings)ramme. Skolens ansvar for hele tiden at arbejde med at udvikle og tilpasse læringsmiljøerne blev tydeliggjort ved at vælge begrebet mangfoldige læringsmiljøer frem for inklusion.

Vi er så vant til at arbejde med de elever, som falder ud af fællesskabet, men vi arbejder sjældent med det, de falder ud af.

Citat: Maja Røn Larsen

Derudover afspejler beskrivelsen af arbejdet med mangfoldige læringsmiljøer et overordnet menneskesyn, der kan opsummeres i følgende punkter:

- I Svendborg Kommune har vi ambitioner på **alle** børns vegne.
- Vi **tror på**, at det har stor værdi og afgørende indflydelse på børns og unges liv og livskvalitet, at de så vidt mulig forbliver i vores almene tilbud i det lokale fællesskab.

² Se Dagsordenpunkt: Forslag til justering af struktur og ændring af ressourcetildelingsmodel efter høring af 4. september 2019.

³ Se 'Overordnet ramme for arbejdet med mangfoldige læringsmiljøer i Svendborg Kommune'.

⁴ Sådan som det er formuleret i Folkeskolelovens § 18, stk. 1.

- Vi tror på, at fællesskaber, der har en inkluderende praksis, er de bedste til at forebygge forskelsbehandling, **sikre lige muligheder** og dermed sikre alles ret til uddannelse, dannelse og deltagelse.

Fællesskabets didaktik

"Børn er mere ens end forskellige og bør –når det er muligt –lære og udvikle sig sammen"

Fra NEST-oplæg v. Aarhus PPR

Når der er fokus på, at flest mulig forbliver i de almene tilbud, så afspejler det en tro på, at som udgangspunkt ønsker børn at være så 'almindelige' som mulig. At være en del af det lokale fællesskab, at gå i den lokale skole og have klassekammerater lige rundt om hjørnet.

Samtidig viser forskningen med al tydelighed, at elever, der gennemfører deres skolegang i et specialtilbud, klarer sig markant dårligere i livet på mange parametre. Fx peger en undersøgelse fra KL på, at 55 pct. af de elever, som afslutter grundskolen i et specialtilbud, ikke starter på en ungdomsuddannelse⁵. Forskning peger desuden på, at elever, der vender tilbage til et almentilbud, på nogle områder opnår bedre faglige resultater, sammenlignet med en tilsvarende gruppe elever, der forbliver i et specialtilbud⁶. Derudover peger samme forskning på, at inklusion af elever fra specialtilbud i almenklasser ikke har nogen negativ effekt på de øvrige elevers resultater.

På trods af ovenstående, så understreges det i rammebeskrivelsen, at der **altid** vil være børn, hvor et specialundervisningstilbud er den rigtige løsning i en kortere eller længere periode. Derfor skal der fortsat være specialtilbud af høj kvalitet. Dette uddybes i afsnit 4.

Endelig indeholder rammebeskrivelsen for arbejdet med mangfoldige læringsmiljøer en model for fordelingen af elever i folkeskolen. Modellen er inspireret af en norsk ekspertgruppe, der i 2018 afleverede deres anbefalinger vedrørende tilrettelæggelse af specialundervisning til den norske regering.

Det nye ved denne model var/er, at det midterste felt fremhæver den gruppe af børn og unge (både i dagtilbud og skole), der har et særligt behov for støtte og organisering, ligesom den kalder på særlige faglige kompetencer ude på skolerne - fx medarbejdere med en specialpædagogisk profil. Disse elever har altid været og vil altid være en del af almentilbuddet, men at de potentielt kan udgøre helt op til 25 pct. af den samlede elevgruppe, er nyt.

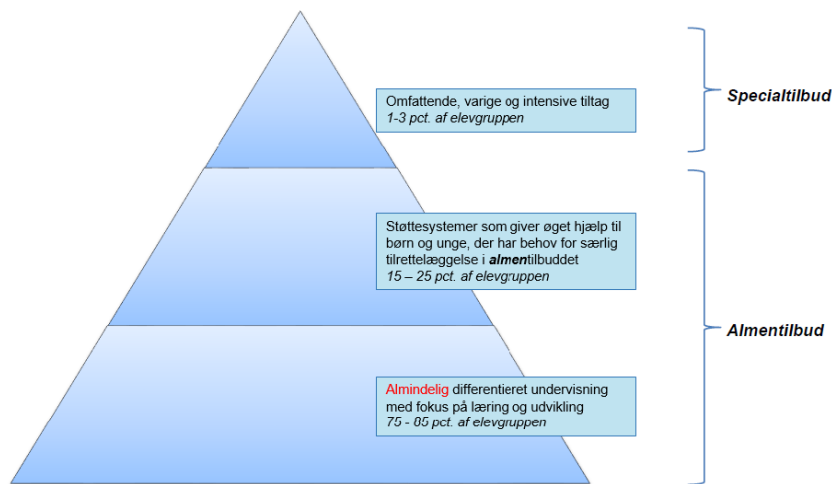
Det skal understreges, at den procentvise fordeling af elever mellem modellens tre niveauer alene er et estimat. Der er ikke tale om faste måltal. Aktuelt er der fx 3,9 pct. af Svendborg Kommunes elever, der i dag er i et specialtilbud. Det understreger pointen om, at elever, der har behov for at være i et specialtilbud, de skal tilbydes det.

---

⁵ Jacobsen, R.G. (2020). *Halvdelen af elever fra specialklasser starter ikke på ungdomsuddannelse*. Hentet den 19. januar 2022 fra: <https://www.kl.dk/nyheder/momentum/2020/nr-3/halvdelen-af-elever-fra-specialklasser-starter-ikke-paa-ungdomsuddannelse/>

⁶ Nielsen, C. P. & Rangvid, B. S. (2016). *Inklusion i Folkeskolen – sammenfatning af resultaterne fra inklusionspanelet*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Figur 1 - Nordahls trekant

Kilde: Thomas Nordahl m.fl. Ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelægning 2018.

3.2. Det økonomiske perspektiv

Den ændrede ressourcetildelingsmodel, der blev besluttet i 2019 og trådte i kraft pr. 1. august 2020, bygger på nogle grundlæggende elementer:

- Pengene skal komme flest mulige børn til gavn – øget tildeling til skolerne til styrkelse af læringsmiljøet i almenområdet.
- Skolerne skal have kendt og stabil ressourcetildeling.
- Fra decentral til central finansiering af segregerede elever (og dermed også fra decentral til central visitering af elever til specialtilbud)
- Etablering af én samlet central buffer til betaling for segregeringer
- Midler til at betale for centrale indsatser, fx understøttelse ude på skolerne i form af ekstra pædagogiske konsulenter fra PPR.

Med vedtagelse af den ny tildelingsmodel, blev der kanaliseret midler fra specialområdet over i almenområdet i takt med, at der er blevet segregeret færre elever. Altså fra toppen af Nordahls trekant til de to nederste niveauer.

Samtidig er der både fra decentralt og centralt hold kommet et øget fokus på antallet af segregerede, som jf. graf og tabeller nedenfor, blev nedbragt fra et ensartet niveau i perioden 2016-2018 på ca. 370 elever til 276 i gennemsnit i 2021.

Dette fald blev hjulpet godt på vej af store årgange af elever i specialtilbud, som i denne periode forlod folkeskolen efter 9. eller 10. klasse. Det bevirkede, at der kunne kanaliseres midler over i almenområdet, som opstartshjælp til etablering af mangfoldige læringsmiljøer. Før august 2020 fik skolerne ca. 24 mio. kr. årligt til

inklusionsindsatser og DSA-området - dette beløb blev med beslutningen i 2019 forøget med 8,5 mio. kr. årligt (til ikrafttrædelse 1. august 2020).

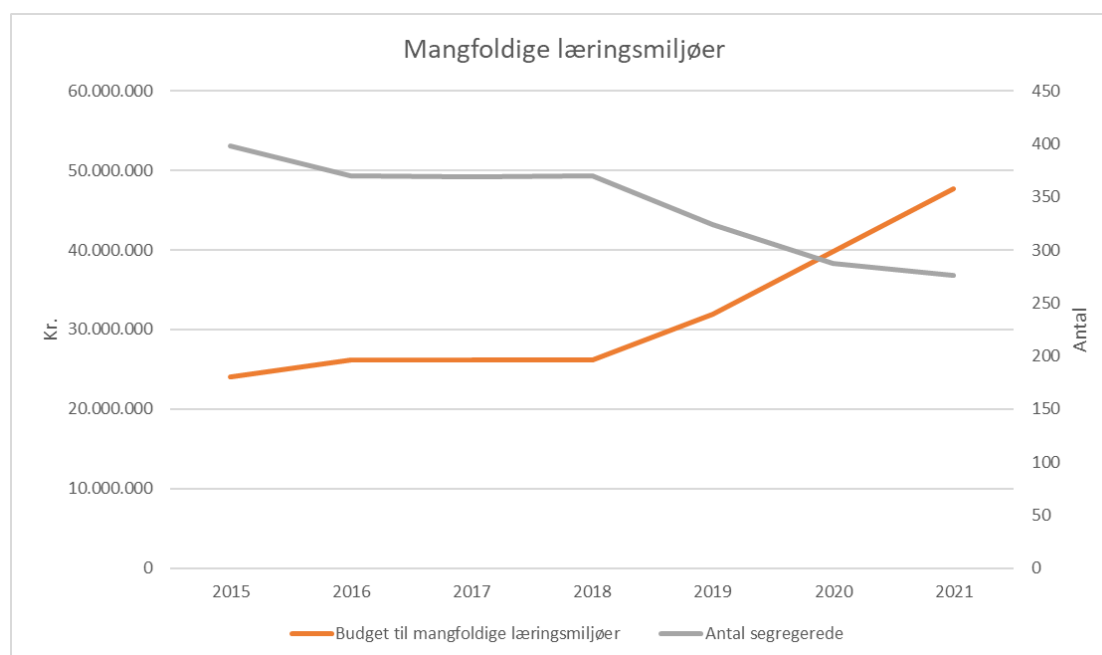
I takt med det faldende antal segregerede elever er der siden 2019 løbende kanaliseret yderligere midler ud til skolerne til styrkelse af mangfoldige læringsmiljøer. Det vil sige, at de midler, der tidligere blev tildelt få elever (de segregerede), nu kommer en større andel elever til gavn.

Derudover har der været afsat midler til centralt betalte indsatser ift. mangfoldige læringsmiljøer, fx 2 pædagogiske konsulenter i PPR, ordblindeforløb, særligt aftalte indsatser på skolerne, indretning af læringsmiljøer, kompetencecenter og kompetenceudvikling jf. afsnit 5.

I 2021 udgør det samlede beløb ca. 47,7 mio. kr. Heri er indregnet et boost på 4 mio. kr. årligt, som blev besluttet i forbindelse med budgetforhandlingerne for 2021.

Endelig er der indregnet en central buffer til at tage udsving i antallet af segregerede elever. Nedenstående graf viser denne udvikling, sammenholdt med antallet af segregerede elever.

Figur 2 - Antal segregerede sammenholdt med penge til mangfoldige læringsmiljøer

Herudover er skolerne tildelt almene ressourcer i form af en elevdifferentieret elevtildeling. Denne tildeling er baseret på, at alle skolerne med basistildelingen kan dække lovpligtig undervisning ift. elevtal og antal klasser. Denne del af skolernes ressourcefordeling indeholder budget til ledelse og administration, driftsmidler til indkøb af fx læremidler samt matrikeltillæg for skoler med flere matrikler. Endeligt gives der tildeling til forårsSFO og SFO på baggrund af elevtallet.

I nedenstående tabel ses antallet af segregerede elever sammenholdt med elevtallet på kommunens folkeskoler. Herudover er der ca. 1.500 elever i de frie skoler samt ca. 400 efterskoleelever.

Årsgennemsnit	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal segregerede elever	398	370	369	370	324	287	276
Antal almen-elever	5.132	5.112	5.076	5.015	4.981	4.929	4.845

Antallet af segregerede elever følges tæt, herunder også anbragte børn udenfor Svendborg Kommune, som går i specialtilbud.

Der ses en stigende enhedspris for perioden 2017-2021, især ift. anbragte børn.

Jf. ressourcetildelingsmodellen vil stigende antal segregeringer/stigende udgift til segregeringer betyde færre midler til mangfoldige læringsmiljøer. Omvendt vil et fald i antallet af segregerede elever betyde flere midler til skolerne og/eller centrale indsatser.

I oversigterne er alle beløb omregnet til 2022-niveau for at kunne sammenlignes direkte.

Svendborg-børn, anbragt i anden kommune, skolegang i specialtilbud

	2017	2018	2019	2020	2021
Antal anbragte	30	32	26	33	36
Samlet udgift	8.137.213	8.176.550	8.201.592	9.780.232	11.208.158
Gns. pr. anbragt	272.451	258.207	314.270	292.054	308.669

Svendborg-børn, bosiddende i Svendborg, skolegang i specialtilbud

	2017	2018	2019	2020	2021
Antal	339	338	298	254	239
Samlet udgift	82.125.693	83.451.557	73.619.694	63.584.807	62.796.976
Gns. for elever bosat i Sv. b.	242.013	246.941	247.361	250.687	262.238

Segregerede børn i alt

	2017	2018	2019	2020	2021
Antal	369	370	324	287	276
Samlet udgift	90.262.906	91.628.107	81.821.286	73.365.040	74.005.134
Gns. for elever bosat i Sv. b. samt anbragte børn	244.475	247.907	252.755	255.512	268.351

4. Specialundervisningsområdet

Der blev, som nævnt ovenfor, indført en ny struktur på specialundervisningsområdet i 2016. På daværende tidspunkt var der fokus på og en forventning om opnåelse af regeringens og KL's måltal fra 2012 på 96 pct. inkluderede elever i almenundervisningen. Det svarede i 2015 til ca. 130 færre elever i specialundervisningstilbuddene, end der var på daværende tidspunkt. Den nye struktur blev evalueret i 2019.

Evalueringen af strukturen på specialundervisningsområdet tog udgangspunkt i de tre politisk vedtagne principper bag den nye struktur:

- økonomisk bæredygtighed
- pædagogisk bæredygtighed
- fysisk nærhed.

Derudover blev der defineret en række forventede resultater (en forandringsteori), der blev brugt som referenceramme for evalueringen. Forandringsteorien blev udarbejdet i samarbejde med lederne af kommunens specialtilbud⁷.

⁷ Se dagsordenpunkt *Resultat af analyse af struktur og ressourcetildeling på specialundervisningsområdet* fra Børne- og Ungeudvalgsmødet den 8. maj 2019.

Konklusion

Samlet kunne det konkluderes, at meget få af de resultater, man ville kunne forvente på baggrund af indførelse af en ny struktur, var opnået fuldt ud, og to af de forventede resultater var slet ikke opnået. Det var tale om:

- at strukturen ville styrke samarbejdet mellem specialundervisningstilbud
- at et større antal elever ville blive inkluderet i almenområdet.

I forlængelse heraf blev det bemærket, at den manglende resultatopnåelse ikke alene skyldes den valgte struktur. En vellykket implementering er betinget af ledelse tæt på, klar retning og systematik samt struktureret videndeling og kapacitetsopbygning m.v. Derfor mandede evalueringen alene ud i forslag om små justeringer af den eksisterende struktur:

- at de tilbud, der er målrettet elever med de mildest grader af udfordringer, skulle udfases med virkning fra skoleåret 2020/2021 – (der var tale om Specialklasserækken på henholdsvis Ørkildskolen og Nymarksskolen samt Værkstedsklassen på Vestermarksskolen)
- at antallet af elever i de tilbageværende specialtilbud nedskrives via normering, sådan at det afspejler det faldende elevtal.

Vedrørende udfasningen af de tilbud, hvis elever havde de mildeste grader af udfordringer, så var der ikke tale om, at disse elever kom 'retur' til almenundervisningen. Som nævnt tidligere, så gik størstedelen af eleverne i disse tilbud i 8. eller 9. klasse, og de skulle derfor forlade folkeskolen i løbet af skoleårene 2018/2019 og 2019/2020.

Enkelte elever, blev visiteret til et andet specialtilbud, og et par stykker kom tilbage til almenundervisningen i en særlig tilrettelagte overgangsordning.

På daværende tidspunkt var der meget få elever i specialklassen på Ørkildskolen, og i praksis var tilbuddet på vej til at blive udfaset

Den forholdsvis store nedgang, der er sket i antallet af segregerede siden 2018, er altså først og fremmest sket i form af naturlig afgang, samt en fremadrettet fokuseret og målrettet visiteringsproces efter skærpede kriterier, som beskrevet nedenfor⁸.

Figur 3 - Ny visitationspraksis

Hvis en elev skal i et specialtilbud sker det via en central visitationsdrøftelse:

Forud for central visitationsdrøftelse

Før en skole indstiller til central visitationsdrøftelse, skal skolen selv, i samarbejde med PPR, have afprøvet forskellige systematiske indsatser med udgangspunkt i konkrete handleplaner og mål, herunder 11 lektioners understøttelse af læringsmiljøet i minimum 3 måneder. Derudover skal der være udarbejdet en PPV (pædagogisk psykologisk vurdering).

Central visitationsdrøftelse

Der afholdes central visitationsdrøftelse 3-4 gange årligt. Derudover afholdes der undtagelsesvis ad hoc drøftelser i tilfælde af tilflyttere.

Når en elev ønskes drøftet i det centrale visitationsudvalg, fremsender skolens leder følgende materiale til PPR@svendborg.dk:

- Skema til central visitationsdrøftelse
- Aktuel PPV
- Aktuelle handleplaner
- Oversigt over gennemførte indsatser

⁸ Se afsnit 8 – for overblik over udviklingen i antal segregerede.

Mulige udfald

En central visitationsdrøftelse har typisk tre mulige udfald:

- Yderligere tiltag i almen
- Yderligere undersøgelse eller andre tiltag
- Segregering (hvornår og hvortil)

Det Centrale Visitationsudvalg (CVU) består fast af:

- Skolechef – formand
- PPR-chef – næstformand
- PPR-souschef
- Leder af Familieafdelingen

Derudover deltager i forhold til de enkelte elevsager:

- Distriktsskoleleder + relevant personale
- PPR distriktpsycholog + relevante kolleger
- Socialrådgiver (hvis relevant).

Særligt vedrørende skolestartere

For børn, der skal starte i skole, finder der en central visitationsdrøftelse sted i uge 6 med henblik på skolestart den følgende august.

Et særligt opmærksomhedspunkt var overrepræsentationen af elever i specialtilbuddene fra den skole, hvor tilbuddet lå placeret rent fysisk. Der var altså et klart sammenfald i søgemønsteret.

Det vil sige, at der var en tilbøjelighed til, at elever, der godt kunne deltage i almenundervisningen på én skole, ville blive indstillet til et specialtilbud på en anden skole, hvis denne skole havde et tilbud liggende på egen matrikel. Der har siden hen været en øget opmærksomhed på dette fra skolernes side.

I dag har Svendborg Kommune følgende specialundervisningstilbud, inddelt i tre søjler, der afspejler hovedudfordringen blandt de visiterede elever:

Figur 4 - Oversigt over specialundervisningstilbud i Svendborg Kommune

	Kognitiv udvikling	Udviklingsforstyrrelse	Socio-emotionelle vanskeligheder
Fuldt segregeret tilbud	Byhaveskolen 0. – 10. klasse Vidtgående kognitive udfordringer / lavt intellektuelt funktionsniveau f.eks. mental retardering Ved ledsagende udviklingsforstyrrelser eller socioemotionelle udfordringer kan det intellektuelle funktionsniveau være højere.	Centerafdelingen 0. – 10. klasse (Tåsingeskolen) Psyriske udviklingsforstyrrelser af vidtgående karakter <ul style="list-style-type: none"> • Gennemgribende udviklingsforstyrrelser/autisme • Sprogforstyrrelser • Svære opmærksomheds-vanskeligheder • Svære adfærds- og følelsesmæssige vanskeligheder 	Heldagsskolen 0. – 9. klasse Socio-emotionelle, relationsbetingede vanskeligheder af vidtgående karakter, f.eks. reaktiv tilknytningsforstyrrelse Socio-emotionel udvikling/ udækkede behov udviklet i spædbarnsalder Behandlingsbehov, typisk med forældre-/familieinvolvering Visiteres iht. Servicelov
Segregering i tilknytning til almenskolen	Funktionsklasser (Ørkildskolen 0. – 6. klasse Nymarkskolen 7. – 9. klasse) Lavt intellektuelt funktionsniveau Ved sammensatte vanskeligheder kan det intellektuelle funktionsniveau være højere.		Heldagsklasser (Skårup Skole 0. – 6. klasse, Tåsing Skolen – Broen – 7. – 9. klasse) Komplekse og sammensatte adfærds- og følelsesmæssige vanskeligheder i skolekontekst Udviklingsorienteret forældresamarbejde
Mangfoldige læringsmiljøer	<i>Lavt generelt udviklingsniveau</i> Holdundervisning Specialundervisning Støtte	<i>Øvrige psyriske udviklingsforstyrrelser</i> Holdundervisning Specialundervisning Støtte	<i>Øvrige socioemotionelle vanskeligheder</i> Holdundervisning Specialundervisning Familieklasser Støtte

Udover justeringen af strukturen på specialundervisningsområdet, har der sideløbende været en optagethed af at styrke kvaliteten i de tilbageværende tilbud. Derfor er der blevet oprettet et netværk, der bl.a. har som mål at styrke vidensdeling og samarbejdet mellem tilbuddene, samt at sikre en højere grad af sammenhæng både på tværs og på langs af de tre søjler ovenfor.

Antallet af møder i netværket har været coronaramt, men på trods af dette er der på nuværende tidspunkt udarbejdet følgende fælles dokumenter:

- En fælles handleplansskabelon – i form af 'Specialpædagogisk elevhandleplan'.
- Retningslinjer for samarbejde mellem almentilbud og specialtilbud
- Skabelon til forberedelsesmøde mellem specialtilbud, almen skole og PPR i forbindelse med øvebane eller udsusning
- Skema til central visitationsdrøftelse⁹
- Rammebeskrivelse af specialundervisning i almen¹⁰.

I foråret 2022 gennemfører netværket en temadrøftelse om specialundervisningselevs overgang til ungdomsuddannelser sammen med UU (Ungdommens Uddannelsesvejledning) samt Familieafdelingen.

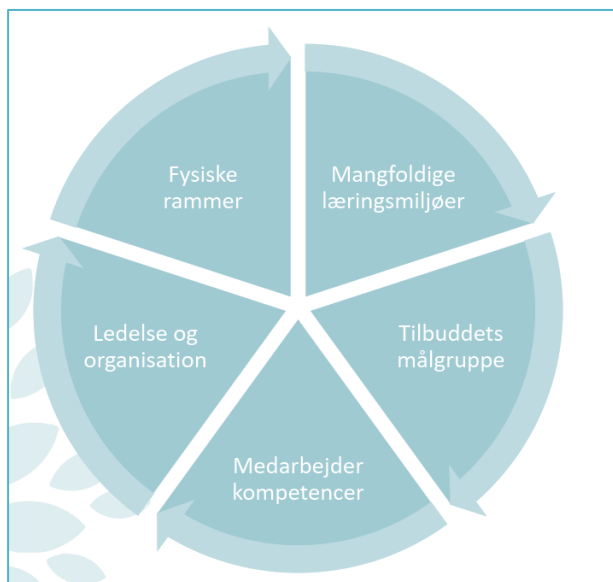
Endelig gennemføres der nu udfordringsmøder i alle specialtilbud, hvor en repræsentant fra Skole og Uddannelse, den ledende PPR-psykolog samt en lederrepræsentant fra et specialtilbud (går på skift) mødes med ledelse + evt. medarbejderrepræsentanter. Dialogen tager udgangspunkt i nedenstående figur. Målet er, at disse samtaler

⁹ Udfyldes, når en elev ønskes drøftet på visitationsmøde.

¹⁰ Beskriver rammerne, når en elev modtager specialundervisning i almenundervisningen jf. § 3 stk.2 i folkeskoleloven – her er der ikke tale om segregering.

kaster lys på både det pædagogiske indhold og rammerne i hvert tilbud. Hensigten er at gennemføre samtalerne én gang om året i hvert tilbud.

Figur 5 - Dialogcirkel for udfordringsmøder i specialundervisningstilbud

5. Understøttelse af udviklingen af mangfoldige læringsmiljøer

Indledningsvis skal det præciseres, at mangfoldige læringsmiljøer *ikke* er en bestemt metode eller tilgang. Mangfoldige læringsmiljøer udtrykker et menneskesyn og en ambition på børns og elevers vegne kombineret med en ressourcetildelingsmodel, som det blev beskrevet ovenfor.

Derfor har den bagvedliggende forudsætning hele tiden været, at **hver skole skal finde sin egen vej**, der afspejler, at de har et vidt forskelligt udgangspunkt, både hvad angår elev- og personalesammensætning, kultur, økonomi, fysiske rammer m.v.

Selvom skolerne er forskellige, har der dog været tiltag og indsatser, der har givet mening at gennemføre på tværs af skolerne. I dette afsnit præsenteres de tiltag og indsatser, som Skole og Uddannelse har iværksat de seneste to år.

Derudover er der også en række organisatoriske tiltag, herunder forskellige dialog- og samarbejdsfora, der er med til at hjælpe udviklingen på vej. Disse tiltag beskrives afslutningsvis.

5.1. Indsatser med fokus på udvikling af pædagogik

Siden vedtagelsen af rammebeskrivelsen har der været en optagethed af at overføre viden fra specialundervisningsområdet til almenområdet, da det ses som en vigtig brik i arbejdet med at udvikle læringsmiljøer, der afspejler behovene og forudsætningerne, ikke mindst hos de elever, der har særlige pædagogiske behov.

Parallelt med udvikling af disse tiltag har der været en række andre initiativer, der har haft fokus på at udvikle generel god, inspirerende og motiverende undervisning, hvilket er en lige så væsentlig del af et mangfoldigt læringsmiljø. Som eksempel kan nævnes udvikling af Sciencelinje, Verdenslinje og Outdoorlinje for udskolings elever, rækken af Åben Skole arrangementer som fx Børnekunstudstillingen og SPULT-event forud for

landsstævnet, projekt Flere varme hænder i Svendborg Kommune samt projekt EIS m.v. Med undtagelse af projekt EIS vil de sidstnævnte indsatser og tiltag ikke blive uddybet yderligere i dette notat.

5.1.1. Kompetencecenteret

Fra skoleåret 2019/2020 og frem til udfasning ved årsskiftet 2021 (grundet besparelser) har det kommunale Kompetencecenter arbejdet med at udvikle og styrke læringsmiljøerne, der afspejler elevers forskellige behov, i alle kommunens skoler. Dette skulle ske ved udbredelse af viden mellem det almene- og det specialiserede skoleområde. Formålet var at arbejde forebyggende frem for først at komme ud på skolen, når en elevsag var gået i hårdknude.

Opgaven blev varetaget af ansatte fra kommunens to største specialtilbud, henholdsvis Centerafdelingen på Tåsingeskolen samt Byhaveskolen. Målgruppen var alle 1. årgangsteam på kommunens folkeskoler og alle 7. klasseteam på Nymarksskolen samt ledelsesrepræsentanter og lokale vejledere/ressourcepersoner.

De enkelte forløb bestod af kombination af observation, prøvehandling, arbejdsmøde/faglig sparring m.v. og løb over flere måneder.

I løbet af perioden blev der igangsat forløb på alle skoler, men flere af dem blev ramt af coronanedlukning.

5.1.2. Frikøb og opnormering i PPR-regi

Siden skoleåret 2019/2020 har Svendborg Kommunes ledende psykolog arbejdet (halv tid) med henblik på at understøtte skolernes arbejde med mangfoldige læringsmiljøer, ikke mindst via praksisnære indsattpakker og sparring med ledelsesteam. (Se afsnit 8 for uddybning).

Derudover er PPR opnormeret med to pædagogiske konsulenter, sådan at der siden skoleåret 2020/2021 har været fire pædagogiske konsulenter frem for to, der deler skolerne imellem sig. De pædagogiske konsulenter har typisk en lærer-/pædagogbaggrund efterfulgt af mange års erfaring inden for det specialpædagogiske felt, supplerende uddannelser m.v.

5.1.3. PPR Aarhus - NEST-inspireret pædagogik

I skoleåret 2020/2021¹¹ indgik Svendborg Kommune en aftale med PPR-Aarhus om at afholde tre undervisningsgange med henblik på at introducere og dele deres erfaringer med NEST-inspireret pædagogik. Pædagogikken bygger på en tænkning, der har været udgangspunktet for en stor del af PPR Svendborgs arbejde og understøttelse.

Den NEST-inspirerede pædagogik tager afsæt i en evidensbaseret praksis fra New York, hvor man har undervist autister i klasser på alment skoler. Den bygger på udbredelsen af specialpædagogik i almenundervisningen for derigennem at styrke den pædagogiske ramme for *alle* elever.

En af hovedpointerne er, at nogle af de pædagogiske tiltag, der kan være afgørende for en lille gruppe af elevers deltagelsesmuligheder, kan alle elever have gavn af – Børn er mere ens end de er forskellige. Derfor kan undervisningen med fordel afspejle dette.

Målgruppen for oplæggene var ressourcepersoner/vejledere på skolerne samt ledere. Der har deltaget repræsentanter fra alle skoler, og der har været mellem 60-80 deltagere pr. undervisningsgang. De to første

---

¹¹ To forløb blev skubbet til efteråret 2021 grundet corona.

gange havde samme deltagergruppe og var målrettet indskolingen, hvor den sidste gang var målrettet mellemtrin og udskoling.

En NEST-inspireret pædagogik indeholder flere allerede kendte elementer, og den skal alene ses som af en af flere mulige tilgange til arbejdet med mangfoldige læringsmiljøer. Flere skoler har da også valgt at arbejde med elementerne, tilpasset egne praksis fx stemmeskala, piktogrammer, indretning af forskellige læringszoner m.v.

5.1.4. Understøttelse af elevers sprogtilegnelse

I Svendborg Kommune arbejdes der allerede systematisk med sprogtilegnelse i børnehaveklasserne, ligesom der er udviklet procedurer for, hvordan skolerne tager imod tosprogede elever, og hvordan DSA-teamet foretager en afdækning af den tosprogede elevs sprog og ressourcer (jf. afsnit 6).

Som en følge af at der nu er direkte indskrivning af nyankomne tosprogede børn i almenklasserne, vil skolerne fremover i samarbejde med DSA-teamet i højere grad skulle varetage den sproglige understøttelse af elever, der enten har behov for DSA-basis eller supplerende undervisning. Det er derfor vigtigt, at børnehaveklasselærerne bliver understøttet både i arbejdet med tosprogede børn og i arbejdet med alle elever, der ikke har aldersvarende kommunikative færdigheder.

Derfor gennemføres der i skoleåret 2021/2022 kompetenceudvikling af børnehaveklasseledere på de fire skoler med flest tosprogede elever (Vestre Skole, Tved Skole, Ørkildskolen samt Rantzausminde Skole).

Formålet er at styrke de sproglige læringsmiljøer i børnehaveklasserne og opbygge sprogpædagogisk praksis af høj kvalitet. Det er firmaet - SPROGKLAR efteruddannelse – der står for forløbene.

Pt. overvejes det, om kompetenceudviklingsforløbene skal udbredes til flere skoler.

5.1.5. Engineering i skolen – EIS

Med støtte fra Villumfonden har Svendborg Kommune fået mulighed for at deltage i projekt *Engineering i skolen*. Engineering er en projektbaseret og anvendelsesorienteret tilgang til problembaseret undervisning, hvor målet er, at eleverne løser et vedkommende og autentisk problem med deres eget bud på en løsning. Engineering er inspireret af den måde, som ingeniører arbejder.

I Svendborg Kommune får vi uddannet 70 lærere og ca. 20 ledere i projektperioden. Kompetenceudvikling forløber over flere semestre i skoleårene 2020/2021, 2021/2022 samt 2022/2023. Det er UCL (University College Lillebælt), der står for undervisningen.

Denne indsats har som tidligere nævnt særlig fokus på at udvikle grundlæggende god, inspirerende og motiverende undervisning, der udgør en grundsten i et mangfoldigt læringsmiljø.

5.1.6. Lokal pulje

For at understøtte skolernes arbejde med at udvikle læringsmiljøer på den enkelte skole, blev der i skoleårene 2020/2021 samt 2021/2022 tildelt lokale puljemidler til alle folkeskoler i Svendborg Kommune.

Tildelingen er sket på baggrund af skolens budgetstørrelse. Det vil sige hhv. 90.000 kr. til skoler med samlet budget under 30 mio. kr. og 110.000 kr. til skoler med budgetter over 30 mio. kr.

Skolerne har kunnet/kan bruge puljen efter eget valg, så længe aktiviteterne/indkøb understøtter det videre arbejde med mangfoldige læringsmiljøer, fx tilkøb af ordblindetræningsforløb til elever i udskolingen, oplægsholdere, lokal kompetenceudvikling, studieture etc.

5.1.7. Styrket samarbejde på tværs

Et vigtigt element i arbejdet med udvikling af mangfoldige læringsmiljøer på 0 til 18 årsområdet er forskellige samarbejdsfora og netværksarbejde, hvor der løbende er mulighed for dialog, analyse, drøftelse, afstemning af indsatser, sikring af sammenhæng m.v.

Skole og Uddannelse har løbende dialog med Familieafdelingen både i forhold til den overordnede tænkning og ambition i den politisk vedtaget rammebeskrivelse, og i de første par år særligt i forhold til arbejdet med elevers bekymrende fravær. Endelig er der, som nævnt i afsnit 4, oprettet en ny praksis for visitation til specialtilbud, hvor Familieafdelingen, Skole og Uddannelse samt PPR alle er repræsenteret ved ledere i selve visitationsudvalget.

I april 2019 besluttede det daværende byråd at indføre forårsSFO i Svendborg Kommune med virkning fra og med 1. april 2020. Det pædagogiske arbejde i forårsSFO tager afsæt i temaerne i dagtilbuds pædagogiske læreplan. Det tilstræbes desuden, at medarbejdere både kommer fra dagtilbud såvel som skole/SFO.

Dagtilbud og skoler har samarbejdet på forskellige niveauer i mange år. Evalueringen af forårsSFO viser, at etableringen af forårsSFO har bidraget til et øget samarbejde og en forståelse af hinandens kontekst i forhold til at etablere det gode mangfoldige læringsmiljø – både i dagtilbud, i forårsSFO og videre ind i børnehaveklassen.

Ud over forberedelsen af forårsSFO med fælles årlig temadag og samarbejdsdage lige op til start er der også en væsentlig snitflade i samarbejdet om afholdelse af overgangssamtaler for de børn, der i dagtilbuddet er vurderet i trivselsposition "Fokus" eller "særligt Fokus". Trivselsvurderingen danner således baggrund for et systematisk samarbejde i forhold til at skabe en tryk og god overgang for børn, der har behov for, at vigtig viden, forældresamarbejde samt faglige indsatser ikke går tabt i overgangen.

5.1.8. Praksisvandring for skoleledere

De sidste par år har der et par gange om året været gennemført praksisvandring for skolelederne. Her er skoleledergruppen parvis ude at observere undervisning ad to omgange ud fra nogle observationspunkter, som værtsskolen har bestemt. Derefter er der fælles refleksion mellem lederne og feedback til ledelsesteamet på den aktuelle skole. Formålet er vidensdeling, erfaringsudveksling samt fælles læring i skoleledergruppen.

5.1.9. Samarbejde inden for skoleområdet

Nedenfor er indsat en oversigt over de mødetyper, der aktuelt findes på skoleområdet, herunder praksisvandringerne. Målet med disse fora er at understøtte arbejdet ude på de enkelte skoler og dermed også udviklingen af mangfoldige læringsmiljøer. Fokus er forskelligt alt efter hvilke fora, der er tale om, men fælles for dem alle gælder det, at møderne understøtter vidensspredning, dialog og erfaringsudveksling, der kan perspektivere og styrke skolernes egne indsatser og udviklingsarbejde.

Figur 6 - Oversigt over mødetyper på skoleområdet

Mødetype	Deltagere	Frekvens pr. år
Dialogmøder	Børne- og Ungeudvalget + Alle skoleledere + to repræsentanter fra hver bestyrelse. På hvert dialogmøde er der 1-2 praksiseksempler fra skolerne, der viser, hvordan de udmønter mangfoldige læringsmiljøer.	3
Samrådsmøder	Børne- og Ungeudvalget + den fulde skolebestyrelse på en skole	6
Skoleledermøder	Skole og Uddannelseschef	Ca. 2 pr. måned

	Øverste skoleleder fra hver skole Konsulenter fra Skole og Uddannelse + leder af UU PPR – leder + ledende psykolog	
Skole og Uddannelseschefs møde med skolens ledelsesteam	Skole og Uddannelseschef Skolens ledelsesteam	1 pr. skole
Udfordringsmøder	2 konsulenter fra Skole og Uddannelse PPR – leder Skolens ledelsesteam	1 pr. skole
Udfordringsmøder specialtilbud	Chefkonsulent fra Skole og Uddannelse Ledende psykolog Leder fra specialtilbud (går på skift fra gang til gang).	1 pr. skole
Praksisvandring for skoleledergruppen (Besøg, observation og refleksion på en skole)	Skole og Uddannelseschef PPR – leder + ledende psykolog Konsulenter fra Skole og Uddannelse Øverste skoleleder fra hver skole	2
Praksisvandring for skoleteams (skolerne opdeles i grupper af tre, der besøger hinanden)	En repræsentant fra skolens ledelsesteam, en vejleder fra skolen En konsulent fra Skole og Uddannelse.	Der har være gennemført prøvehandling
Temamøder for skolernes ledelsesteam	Skole og Uddannelseschef Konsulenter fra Skole og Uddannelse Skolernes ledelsesteam PPR – leder + ledende psykolog	3
Døgnseminar for skoleledere	Skole og Uddannelseschef Konsulenter fra Skole og Uddannelse Øverste skoleleder PPR – leder + ledende psykolog Leder af UU	Hvert andet år
Døgnseminar for ledelsesteam	Skole og Uddannelseschef Konsulenter fra Skole og Uddannelse Skolernes ledelsesteam PPR – leder + ledende psykolog Leder af UU	Hvert andet år
Følgegruppe vedr. elevfravær	Skole og Uddannelseschef Konsulent fra Skole og Uddannelse Ledende psykolog Leder Familieafdelingen Teamleder Familieafdelingen	3
Møderække for indskolingsledere	Konsulent fra Skole og Uddannelse Indskolingsledere Ledende psykolog	4
Møderække for udskolingsledere	Konsulent fra Skole og Uddannelse Udskolingsledere Leder af UU	4
Møderække for børnehaveklasseledere	Konsulent fra Skole og Uddannelse Indskolingsledere Bh. klasseledere	3
Netværk for specialundervisningstilbud	Konsulent fra Skole og Uddannelse Ledere/afdelingsledere fra specialtilbud Ledende psykolog Psykologer tilknyttet de enkelte specialtilbud Leder af ergo/fys.	3
Sekretærnetværk	Skolesekretærer fra alle skoler Konsulenter og administrativt personale fra Skole og Uddannelse	4

Ud over de forskellige mødefora, så er der oprettet netværk for ressourcepersoner/vejledere/lærere med henblik på at styrke den faglige udvikling af disse fag/dimensioner, herunder at de i endnu højere grad afspejler mangfoldigheden blandt eleverne.

UCL faciliterer langt størstedelen af disse netværk, da der ikke er ansat fagkonsulenter i Svendborg Kommune.

Figur 7 - Oversigt over kommunale netværk på skoleområdet

Kommunale netværk	Frekvens pr. år
Dansknetværk	4
Matematiknetværk	4
Læse- og skrivevejledernetværk	4
STEM-netværk	3
Idrætsnetværk	3
Netværk for den internationale dimension	2
DSA-netværk	4

6. Ny struktur på DSA-området

En organisatorisk ændring, der også spiller ind i udviklingen af mangfoldige læringsmiljøer, er ændringen på DSA-området.

I skoleåret 2020/2021 blev der indfaset en ny struktur for DSA-arbejdet i Svendborg Kommunes skoler. DSA (Dansk som andetsprog) er danskundervisning til tosprogede elever. Ved tosprogede elever forstås børn, der har et andet modersmål end dansk, og som først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem skolens undervisning, lærer dansk.

Tidligere har Svendborg Kommune haft modtagelsesklasser, men på grund af meget få nyankomne tosprogede elever, blev det i skoleåret 2021/2022 politisk besluttet, at alle nyankomne elever indskrives direkte på deres distriktsskole.

Basisundervisningen i dansk som andetsprog varetages af det centrale DSA-team i samarbejde med skolens egne DSA-vejledere. De tosprogede elever modtager basisundervisningen på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning

Skolerne understøttes af et kommunalt DSA-team, der er forankret i PPR. DSA-teamet består af tre DSA-konsulenter samt en leder. DSA-konsulenternes opgaver er blandt andet at afdække de tosprogede elevers behov for sprogstøtte, oprette handleplaner, planlægge opstart og gennemførelse af basisundervisningen. Det sker i tæt samarbejde med de respektive skoler. Derudover understøtter DSA-teamet kompetenceudvikling ude på skolerne.

Den nye struktur har været med til at sikre, at de nye tosprogede elever med det samme knyttes til den almenklasse, som de skal gå i. Samtidig er den med til at sikre, en ensartet modtagelse og afdækning af alle tosprogede elever, ligesom den tydeliggør, at skolerne er medansvarlige for både basis- og supplerende undervisning af de tosprogede elever¹². Altså at et mangfoldigt læringsmiljø på en skole, skal kunne løfte denne opgave.

Det er et område, hvor der fortsat er behov for udvikling af den pædagogiske praksis.

¹² Basisdansk er for elever helt uden dansk sprog. Supplerende dansk er for elever, der er i stand til at følge undervisningen uden støtte, men fortsat har behov for særlig undervisning i dansk.

7. Fokus på ordblinde samt bekymrende elevfravær

To tværgående indsatser ind i arbejdet med mangfoldige læringsmiljøer, der har haft særlig opmærksomhed de sidste par år, er udarbejdelse af en fælles ordblindestrategi samt fokus på fravær blandt eleverne. De to projekter uddybes kort nedenfor.

7.1.1. Ordblindestrategi

Mangfoldige læringsmiljøer består også af ordblindevenlige læringsmiljøer.

Svendborg Kommune indgik i skoleårene 2019/2020 samt 2020/2021 aftale med firmaet Ordblindetræning.dk om at tilbyde henholdsvis 50 og 80 ordblinde elever på mellemtrinnet et intensivt ugekursus i lokaler inde i byen, efterfulgt af et halvt års mentorforløb. Skolernes egne læse- og skrivevejledere deltog i nogle af dagene med henblik på kompetenceopbygning.

Parallelt med dette blev der igangsat et arbejde med at udvikle en fælles ramme for arbejdet med ordblinde ude på skolerne. Dette arbejde mandede ud i en politisk vedtagelse af en kommunal ordblindestrategi i foråret 2021.

Ud over at skabe en fælles ramme, så indeholder strategien også en 'minimumspakke', der fremover tilbydes alle elever, der testes ordblinde i form af udarbejdelse af handleplan, et ordblindetræningsforløb på egen skole med introduktion til læse-skriveteknologi samt tilkøb af en app, der sikrer læse-skriveunderstøttelse på alle enheder. Forløbene på skolerne gennemføres af kommunens læsekonsulent, en ekstern konsulent med særlig viden om ordblindhed samt skolernes egne læse- og skrivevejledere.

Derudover afholdes der årligt oplæg for forældre, hvis børn er testet ordblinde, ligesom der er udarbejdet en lille forældrefolder.

Formålet med at placere ordblindetræningsforløbene for de ordblinde elever på egen skole, frem for samlet ét sted, er at skabe en højere grad af synlighed og ejerskab både blandt elever, medarbejdere og ledelse, og det ser ud til at lykkedes. Allerede i indeværende skoleår har flere skoler valgt at udvide indsatsen med at tilkøbe yderligere undervisningsforløb, opkvalificering af personale, oprettelse af orblindepatrulje m.v.

Allerede nu har der været positive tilbagemeldinger fra både elever, forældre og skoler efter første år med ordblindestrategien. Derudover kan Skole og Uddannelse konstatere, at der stort set ikke længere er henvendelser til forvaltningen fra forældre, der oplever, at deres ordblinde barn ikke får den rette understøttelse. Tidligere skete dette flere gange om året.

7.1.2. Arbejdet med bekymrende fravær

Fælles om unge i Svendborg Kommune – Mental sundhed for børn og unge, var et fokusområde på tværs af fire politiske udvalg: Beskæftigelses- og Integrationsudvalget, Børne- og Ungeudvalget, Kultur- og Fritidsudvalget samt Social- og Sundhedsudvalget i årene 2020/2021. Skole og Uddannelses bidrag ind i dette arbejde var udarbejdelse af folderen/hæftet: 'En fælles tilgang til arbejdet med elevers bekymrende skolefravær'.

Der var tale om en inddragende proces med deltagelse af en lang række aktører, herunder Familieafdelingen, PPR, SSP, Interkulturelt Team, Sundhedsplejen, Ungdomsskolen, Ungdommens Uddannelsesvejledning m.v.

Hæftet rammesætter arbejdet med bekymrende fravær blandt skoleelever, og det beskriver forskellige definitioner af fravær, forslag til en handleguide, barnet – den unges perspektiv samt alle aktørernes forskellige roller.

Hovedpointe er, at robuste og mangfoldige læringsmiljøer er grundlæggende elementer, når man vil forebygge skolefravær blandt børn og unge. Samtidig med at det tydeliggøres, at der ofte er tale om komplekse, svære og

dynamiske problematikker, som er indlejret i og flettet ind i børns hverdagsliv, skoleliv, familieliv og ikke mindst deres indre liv.

Hæftet blev færdigt i juni 2021, så nu er både skoler og forvaltning overgået til en implementeringsfase. Der er blandt andet fraværsteam på den enkelte skole, særlige indsatser i PPR-regi i forhold til særligt udfordrende sager (brug af corona-midler) samt en følgegruppe, hvor Skole og Uddannelse, Familieafdelingen samt PPR løbende mødes for at diskutere konkret praksis. Det sker altid med udgangspunkt i en konkret case fra en af skolerne, der kan illustrere, hvad der fungerer godt, og hvad der med fordel kan gøres anderledes fremadrettet.

8. PPR's rolle

Svendborg Kommunes PPR har spillet en helt særlig rolle i skolernes arbejde med udvikling af mangfoldige læringsmiljøer.

I den kommunale indsats med mangfoldige læringsmiljøer er PPR blevet tildelt en ny rolle. Det er nu ikke længere en af PPR's primære opgaver at realisere skolernes ønske om at segregere elever med særlige behov, der efter skolens vurdering ligger ud over skolernes kompetencer og muligheder.

Det er nu PPR's rolle at være aktivt rammesættende, holdningspåvirkende og understøttende i forhold til skolernes læringsmiljøer med det klare mål at udvikle skolernes mangfoldige læringsmiljøer, så de i højere grad er i stand til at lave skole for de elever, de har.

PPR har i de senere år gennemgået en omfattende og målrettet transformation, der har haft fokus på udvikling af praksisnære tiltag dvs. kompetenceudvikling, rådgivningsforløb og intervention direkte i skolerne sammen med lærere, pædagoger, elever og forældre. Et tilsvarende arbejde foregår parallelt på dagtilbudsområdet.

PPR skal stadig kunne arbejde forebyggende og kompetenceudviklende på skoler og i dagtilbud.

PPR skal stadig kunne arbejde sagsorienteret med udredninger, rådgivning og kortere behandling af enkeltelever og grupper.

PPR skal stadig kunne arbejde konsultativt og rådgivende ift. professionelle og forældre, men nu altså **også praksisnært** direkte i læringsmiljøerne.

For at kunne foretage denne udvikling af praksisnære indsatser – samtidig med at de øvrige aktiviteter skulle bibeholdes – er der blevet prioriteret en ressourcetilførsel til PPR. To ekstra pædagogiske konsulenter og et delvist frikøb af den ledende psykolog, har gjort det muligt at udbygge og udvikle den samlede understøttende indsats fra PPR på folkeskolerne. Samtidig har der på psykologområdet været sat særligt fokus på udvikling af kompetencer indenfor den pædagogiske psykologi. Konkret har PPR og skolerne sammen bl.a. arbejdet med:

- Nest-inspireret tilgang til udvikling af læringsmiljøer
- Udvikling af mellemformer
- Udvikling af lokalt tilpasset inkluderende pædagogik
- Udvikling af KIM (Konsultative Interne Møder) og praksisnære indsatser forud for, at sagen drøftes på et KIM-møde
- Faglig sparring til skoleledelserne om udvikling af pædagogik, personale og tiltag
- Aktionslæringsforløb i skoler og dagtilbud
- Co-teachingforløb i samarbejde med skolernes lærere
- Workshops på skolerne om eks. vredeshåndtering og affektregulering
- Inklusions- og deltagelsesfremmende grupper, eks. pigecafe og angstgruppe
- Fraværsindsatser
- Koordination af psykolog- og konsulentindsatser
- Udviklingstiltag i specialtilbud, eks. udfordringsmøder
- Udviklingssamarbejde med PPR Aarhus.

PPR's praksisnære arbejde har bragt skolerne (dagtilbuddene) og PPR endnu tættere sammen i den fælles udfordring med at implementere de mangfoldige læringsmiljøer.

Skole og Uddannelse har gennemført udfordringsmøder med ledelsesteam på alle skoler i kommunen hen over vinteren, og herfra er der stor ros til PPR og anerkendelse af den understøttelse, man får fra både psykologer, pædagogiske konsulenter og andet fagpersonale.

Tilbagemeldingerne fra skoleledere, der sidder i netværk med ledelsesrepræsentanter fra andre kommuner, er, at dette langt fra er en selvfølge. I mange kommuner er PPR presset økonomisk, ramt af stor personalegennemstrømning m.v. og det sætter sine spor i samarbejdet med og understøttelse af skolerne. Det har heldigvis været muligt at undgå en sådan udvikling i Svendborg og Ærø kommuner, hvilket har påkaldt omverdenens og mediernes interesse.

9. Eksempler fra praksis

Som tidligere nævnt, så er mangfoldige læringsmiljøer **ikke** er en bestemt metode eller tilgang. Derfor har hver skole som opgave at finde deres egen vej, der afspejler netop deres elevgruppes behov og forudsætninger. I dette afsnit præsenteres to konkrete eksempler på, hvordan skoler arbejder med at udvikle deres læringsmiljøer, der kan være med til at illustrere, hvordan det kan se ud i praksis. Det skal understreges, at eksemplerne bare er ét ud af mange initiativer/tilgange, som de to nævnte skoler arbejder med. En evaluering vil fokusere på at uddybe netop praksisperspektivet.

Vestermarkskolen – Ungepit

Ungepit på Vestermarkskolen et læringspit (også kaldet en øvebane eller en mellemform) for særligt sårbare unge med bl.a. angst og skolevægning samt specialpædagogiske, særlige faglige og sociale behov. Der er altså typisk tale om elever i midten af Nordahls trekant jf. afsnit 3.1.

I efteråret var der tilknyttet 1 dreng fra 6. klasse, 1 pige fra 7. klasse samt 1 dreng og 2 piger fra 8. klasse. 2 af pigerne har alle deres timer i 'pitten', og de resterende elever modtager både undervisning i pit og i stamklassen.

Det kendetegner disse elever, at de er socialt sårbare og har følelsen af at mislykkes. De har det svært i det almene læringsmiljø/læringsfællesskab - på trods af, at der løbende arbejdes med at udvikle disse. Derudover er de angste og relationsafvisende, hvilket har medført skolevægning for flere.

Opstarten aftales på et møde med den unge og den unges familie, pit-lærer og oftest PPR (og evt. andre instanser), hvor den unge møder lærer, ser pit-lokalet og får vist sin plads. Der aftales transport, afhentning, mødested mv., så den unge ikke møder vanskeligheder i opstarten. De øvrige elever på holdet forberedes på den nye elev. Pit-lærer og ledelse følger opstarten tæt gennem samtale, observationer, tilbagemelding fra forældre mv., så tilbuddet kan justeres hurtigt, hvis der er noget, der ikke fungerer.

Eleverne tilbydes "alle" fag i Pitten, så de ikke kobles af fagligt. Pit-lærerne samarbejder tæt med stamklassens klasselærere, og eleverne i pit'et tilbydes (via Min Uddannelse) samme faglige indhold som klassekammeraterne i stamklassen.

Pit-lærer differentierer materialet, så eleverne følger stamklassernes emner, men tilpasset deres faglige niveau, det skaber overskud og tryghed. Er der faglige områder udenfor pit-lærers kompetencer formidles disse af 'vikarer' i Pitten.

Der er direkte kommunikation mellem pit-lærer, familier og ledelse om ændringer i dagligdagen - Ved anderledes dage, fx motionsdag og klassesure, inddrages eleven, familien og stamklassens klasselærere, så der kan skabes en tryk dag, hvis eleven deltager.

Der afholdes ugentlige møder med PPR, hvor elevernes udvikling følges og drøftes. Hvert kvartal afholdes der opfølgingsmøder med alle aktører, hvor der informeres og evalueres, ligesom handleplanen justeres.

Indtil nu har der været gode resultater i Pitten. Det er fx lykkedes at få flere elever i skole igen, der har haft lange perioder med skoleværing. Målet er på sigt, at eleverne vender tilbage til stamklassen i fuldt skema.

Pitten er et eksempel på en indsats inden for folkeskolelovens rammer. Der er altså *ikke* tale om segregerede elever, (elever visiteret til et specialtilbud), men der er tale om elever, med specialpædagogiske behov, der tilgodeses inden for almenundervisningens rammer.

Ørkildskolen - Kompetenceudvikling og udvikling af de almene læringsmiljøer

Ørkildskolen har afholdt en række temamøder for hele personalegruppen, hvor man har fokus på forskellige fagpersoner/tilgange og værktøjer i det daglige pædagogiske arbejde i et mangfoldigt læringsmiljø fx:

Børnesyn

- eks. hvornår ser vi modige børn?

Jacob Lenz

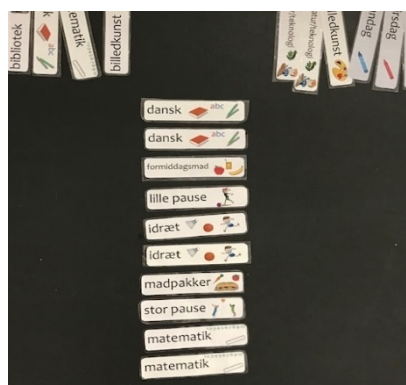
- eks. hvordan understøtter vi børns strategiske adfærd?
- eks. hvordan arbejder vi med begrebet Low Arousel i skoledagen?

Louise Klinge

- eks. hvornår og hvordan handler vi relationskompetent i forhold til børnene?
- eks. hvordan understøtter vi børnenes behov for selvbestemmelse, autonomi, samhørighed og kompetence?

NEST-inspireret tænkning

- NEST-inspireret tænkning og indretning af mangfoldige læringsmiljøer

Sidstnævnte er blandt andet mundet ud i følgende handlinger:

- Hver årgang på to klasser har minimum ét holddelingslokale
- Alle årgange forventes at arbejde med at indrette et velovervejet pædagogisk og æstetisk undervisningsmiljø, der inspirerer til mangfoldig undervisning.
- Der hentes inspiration fra funktionsafdelingen/Funktionsklasserne
- Der gives sparring fra PPR's pædagogiske konsulent samt skolens egne psykomotorisk terapeut.

--

10. Hvad siger data frem til nu?

Dette notat er ikke en evaluering af mangfoldige læringsmiljøer, men der findes data, der kan indikere noget om den generelle udvikling inden for en række områder, hvor man potentielt vil kunne forvente en form for negativ eller positiv udvikling efter beslutningen om mangfoldige læringsmiljøer. Det er dog vigtigt at understrege, at der på ingen måde er tale om et direkte årsags-virkningsforhold. Som det fremgår nedenfor, så er der en række andre faktorer, ud over beslutningen om mangfoldige læringsmiljøer, der vil kunne påvirke de udvalgte data, fx at der har været coronanedlukning af flere omgange.

Sygefravær blandt personalet

Data om sygefravær er medtaget, fordi det kan antages, at medarbejdere, der møder krav på deres arbejde, som ikke kan indfries, vil have en større tendens til at opleve stress, som igen kan afspejles i øget sygdomsforekomst. Registreringen af sygefravær er påvirket af corona, og derfor antages det normalt, at sammenligninger mellem corona-perioder og ikke-corona-perioder er problematiske.

Hvis der, på trods af dette, vurderes på sygefraværet, ser det ikke ud til, at sygefraværet på almenområdet er højere eller lavere end tidligere. Dette kan, med ovenstående forbehold, være en indikator på, at mangfoldige læringsmiljøer ikke har påvirket sygefraværet blandt medarbejderne i denne periode.

Figur 8 - sygefravær på almenområdet i årene 2017-2021

2017	2018	2019	2020	2021
4,38	4,45	4,04	3,78	4,15

Nationale test

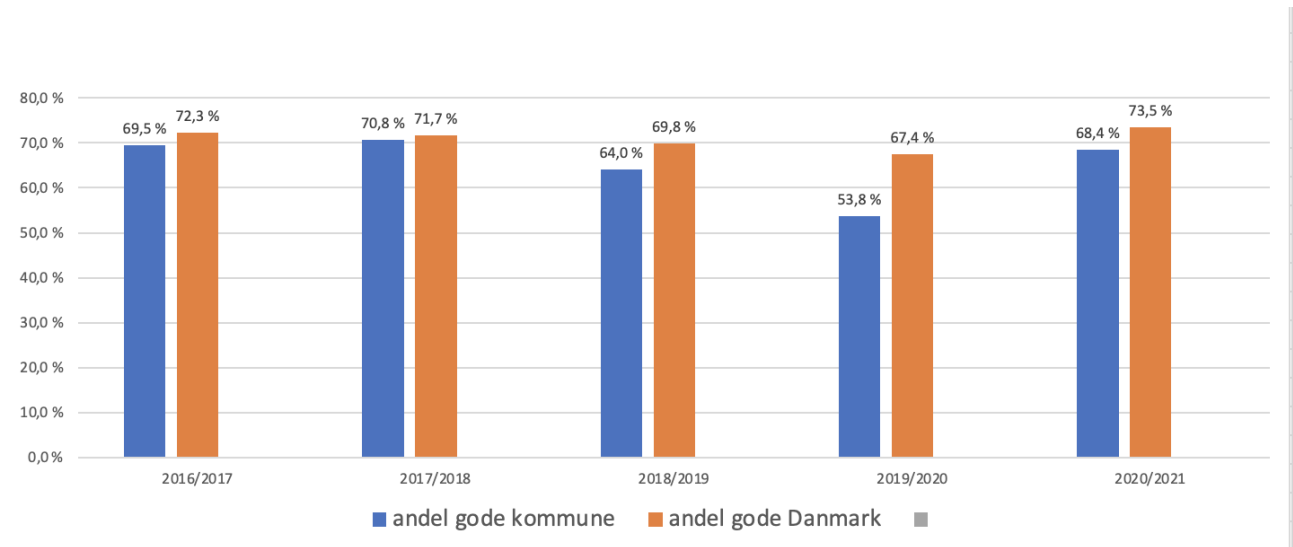
Resultaterne fra de nationale test er inkluderet i denne rapport for at undersøge om den politiske beslutning vedrørende mangfoldige læringsmiljøer har påvirket det faglige niveau i skoletilbuddene. Der er ikke en direkte sammenhæng mellem beslutningen om mangfoldige læringsmiljøer og elevernes resultater i nationale tests, da mange andre faktorer kan spille ind positivt eller negativt.

I graferne nedenfor vises andelen af elever med gode resultater i dansk og matematik. Årsagen til, at netop dansk og matematik er udvalgt, er, at disse to fag testes flest gange i et skoleforløb. Grundet mængden af test, som er inkluderet i data, giver de derfor også en mindre usikkerhed angående resultatet, hvis man sammenligner med andre fag, som kun testes én gang i et skoleforløb.

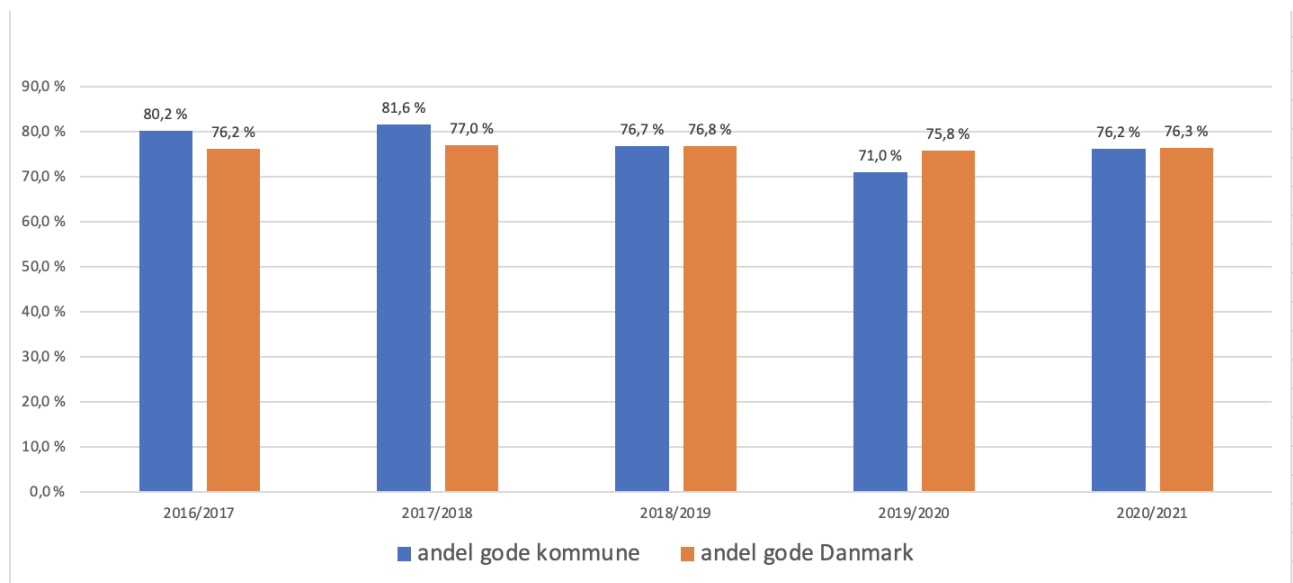
Som tidligere beskrevet kan corona-situationen have haft en indvirkning på resultaterne. Særligt i 2019/2020 er resultaterne usikre, fordi nationale test i dette skoleår var frivillige, og derfor har for få elever taget dem, til at resultaterne kan vurderes som valide.

Hvis man sammenholder de to figurer herunder, hvor der tages højde for, at skoleåret 2019/2020 ikke er validt, kan man se, at resultaterne i Svendborg Kommune ikke varierer væsentligt fra resultaterne på landsplan. Det indikerer, at elevernes faglige resultater ikke er blevet påvirket af beslutningen om mangfoldige læringsmiljøer.

Figur 9 - Andel elever med gode resultater i dansk

Figur 10 - Andel elever med gode resultater i matematik

Elevtrivsel

De nationale målinger af elevtrivsel, som er præsenteret herunder, fortæller noget om den samlede generelle trivsel. Målingen er opdelt i fire underkategorier:

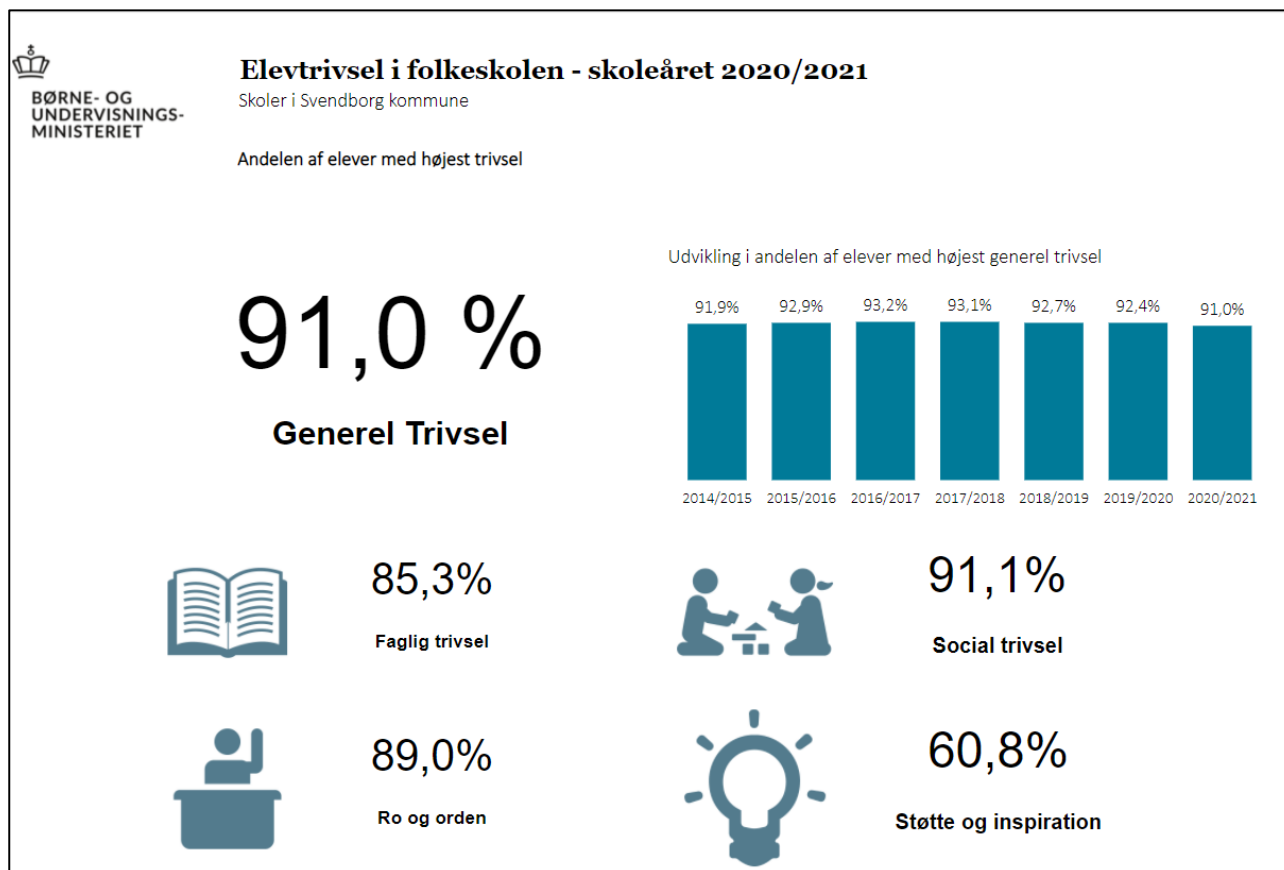
- Faglig trivsel
- Social trivsel
- Ro og orden
- Støtte og inspiration

Undersøgelsen opgøres på 4.-9. klassetrin, da spørgerammen på 0.-3. klassetrin, ifølge Børne- og Undervisningsministeriet, ikke giver svar, der er valide nok til, at der kan beregnes sikre resultater på dem.

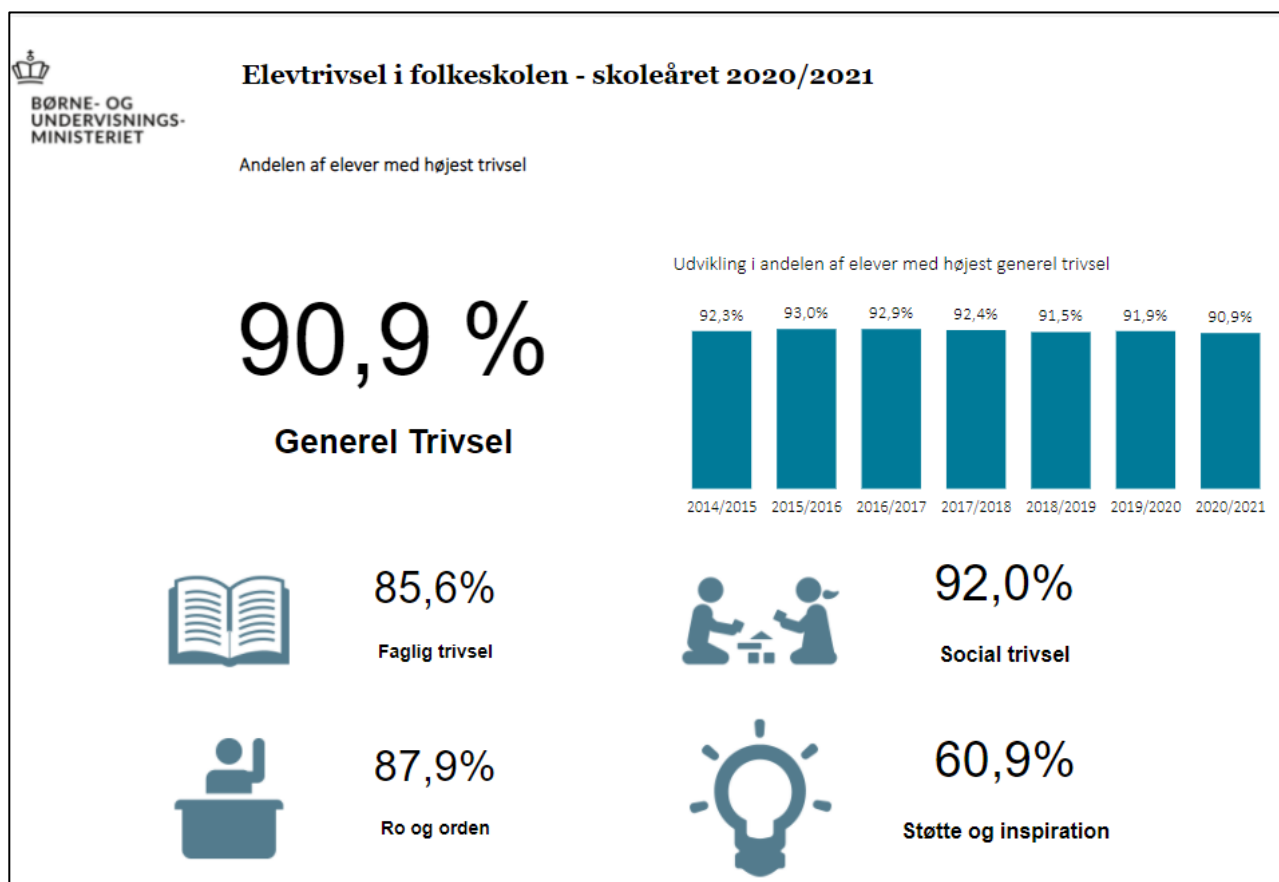
I forhold til mangfoldige læringsmiljøer kan de enkelte underkategorier og det samlede resultat være med til at give et billede af, om ændringerne har givet udslag i faldende eller stigende generel elevtrivsel.

Hvis man sammenholder de to figurer herunder, kan man se, at resultaterne i Svendborg Kommune ikke varierer væsentligt fra resultaterne på landsplan. Det indikerer, at elevernes trivsel ikke er blevet påvirket i særlig grad, efter beslutningen om mangfoldige læringsmiljøer.

Figur 11 - Elevtrivsel i Svendborg Kommune

Figur 12 - Elevtrivsel på landsplan

Arbejdstilsynets smiley

Grøn smiley viser, at Arbejdstilsynet på et tilsyn, hvor der er set på de væsentlige arbejdsmiljøproblemer på arbejdspladsen, ikke har fundet overtrædelser af arbejdsmiljølovgivningen eller kun har fundet formelle overtrædelser, som nu er løst. I forhold til mangfoldige læringsmiljøer kan smileyen give en indikation på, om beslutningen påvirker arbejdsmiljøet negativt for skolens ansatte i en grad, som overtræder arbejdsmiljølovgivningen.

Af de skoler, som hører under Skole og Uddannelses område er næsten alle besøg fra Arbejdstilsynet vurderet med grøn smiley¹³. Undtagelsen er én matrikel, som har gul smiley. Af arbejdstilsynets hjemmeside fremgår det dog at smileyen relaterer sig til "øvrige kemi, støv og biologi".

På et tilsyn taler Arbejdstilsynet typisk med skolens ledelse, arbejdsmiljørepræsentanter og medarbejdere. Smiley-ordningen indikerer altså, at den politiske beslutning vedrørende mangfoldige læringsmiljøer ikke har givet anledning til arbejdsmiljøproblemer.

¹³ Data trukket 11-02-2022

11. Opsamling og perspektivering

Dette notat har redegjort for baggrunden bag beslutningen om mangfoldige læringsmiljøer. Udgangspunktet var en uholdbar økonomisk situation i forhold til ressourcetildelingen på skoleområdet, almenområdet blev udhulet. Det var blandt andet på grund af et højt antal børn, der fortsat blev segregeret, en stigende pris pr. segregeret elev samt uforudsigelige budgetter på den enkelte skole.

Samtidig var der en optagethed af tilgangen til arbejdet med inklusion på skolerne og et ønske om tydeligere fælles udgangspunkt. Dette resulterede i vedtagelse af en overordnet ramme (mangfoldige læringsmiljøer) for arbejdet på 0-18 års området. I forlængelse heraf blev der vedtaget en ny ressourcetildelingsmodel for skolerne, og strukturen på specialundervisningsområdet blev justeret.

Notatet har beskrevet, hvordan arbejdet med udmøntningen af den politisk vedtagende ramme er blevet understøttet ved en række centrale indsatser som fx arbejdet med NEST-inspireret pædagogik, understøttelse af elevers sprogtilegnelse og opnormering i PPR-regi. Derudover har der været fokus på at styrke samarbejde på tværs via mødefora og netværk, ligesom der er udarbejdet en fælles tilgang til arbejdet med ordblindeindsatser og elevers bekymrende fravær.

Selvom der er gennemført centrale indsatser, så er det en afgørende pointe, at hver skole, medarbejdere, ledelse og bestyrelse, skal finde sin egen vej i udmøntningen af et mangfoldigt læringsmiljø. I notatet er der givet to eksempler på, hvordan det kan se ud, men hver skole er unik, og det er deres tilgange og løsninger også.

Mangfoldige læringsmiljøer afspejler et menneskesyn og udgør samtidig en rammesætning af skolernes arbejde, der fordrer løbende og vedvarende udvikling af praksis. Skolerne har kun været i gang med arbejdet i 1,5 år, det er derfor tidligt at evaluere på resultaterne.

De data, som er inkluderet i dette notat, er ikke direkte undersøgelser af mangfoldige læringsmiljøer. Samlet set må man dog kunne forvente, at beslutningen om mangfoldige læringsmiljøer ville have givet udslag i data, hvis den havde haft uønskede konsekvenser for f.eks. elevernes faglige resultater eller trivsel eller medarbejdernes sygefravær. Det ser umiddelbart ikke ud til at være tilfældet.

Til trods for dette er det vigtigt at have blik for både elevers, forældres og medarbejderes perspektiver, ud over hvad de kvantitative data kan bidrage med. Hvad virker godt? Hvad er med til at styrke et mangfoldigt læringsmiljø? Hvad skal man være særlig opmærksom på? Hvad udfordrer? etc. Svarene på disse spørgsmål vil give mulighed for at tilpasse, understøtte og prioritere bedst muligt fremadrettet.

Derfor er der som supplement til dette notat blevet udarbejdet et oplæg til proces for en evaluering, hvor man går tæt på den enkelte skoler og de forskellige aktører.

BILAG - TIDSLINJE

